

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Motion 2012:2 av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och trafikverksamhet

Föredragande landstingsråd: Torbjörn Rosdahl

Ärendebeskrivning

Motionärerna föreslår ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och trafikverksamhet.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Landstingsstyrelsens motivering

Det är angeläget att landstinget strävar efter att försäljning av landstingsdriven verksamhet sker till marknadsmässiga priser. Det är också viktigt att Landstinget informeras när sjukhus, vårdcentraler eller trafikbolag byter ägare. Båda dessa principer följs redan i dag, genom de avtal och regelböcker som reglerar förhållandet mellan Landstinget och företag som bedriver verksamhet på landstingets uppdrag.

Kravet på redovisning av ägarbyte inom sjukvårdsverksamheten är tillgodosett i dagens avtal. Däremot finns inte i dag kravet att redovisa försäljningssumman vid ett ägarbyte. Ett sådant krav kan heller inte införas utan problem. Såväl kostnader för administration och kontroll som svensk och europeisk lagstiftning talar emot att ställa ett sådant krav vid tecknande av avtal.

Inom landstingets trafikverksamhet är det redan i dag möjligt att ställa krav på driftavtal och få löpande information om pågående upphandlingar och den efterföljande förvaltningen av driftavtal. Det är även möjligt att ge generella direktiv om avtalsregleringar i vissa typer av driftavtal. Däremot måste de krav som ställs i upphandlingar/upphandlade avtal vara proportionerliga och följa bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen. I praktiken finns det inte

någon verksamhet inom landstingets trafiksektor som kan försäljas på det sätt som beskrivs i motionen.

Samtidigt som principen om marknadsmässighet understryks, finns det anledning att reflektera över vilka andra värden som kan anses önskvärda vid en försäljning. Småskalighet, kontinuitet och personalinflytande över verksamheten är ändamål som breda lager av landstingsföreträdare ställer sig bakom. Det kan därför finnas anledning att påminna om att tidigare beslut som har syftat till mångfald och personalinflytande har skett med bred politisk uppslutning.

Den utmaning som landstingets förtroendevalda står inför i dag är snarast att finna vägar att kombinera marknadsmässigheten med de andra önskvärda värdena. Arbetet med att hitta sådana lösningar är en förutsättning för att lyckas med ett långsiktigt ansvarstagande för framtidens välfärd.

Beslutsunderlag

1. Landstingsstyrelsens ojusterade protokollsutdrag från sammanträde den 13 november 2012 § 209, med V-ledamotens reservation och S-ledamöternas särskilda uttalande. Protokollet justeras den 27 november 2012.
2. Stf förvaltningschefens tjänsteutlåtande den 11 juli 2012
3. Motion 2012:2
4. Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 19 juni 2012 § 21, med muntlig reservation av V-ledamoten
5. Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 25 maj 2012
6. Trafiknämndens protokollsutdrag den 19 juni 2012 § 99, med V-ledamotens reservation
7. Trafiknämndens förvaltnings tjänsteutlåtande den 29 maj 2012

Datum för justering: 2012-11-27

Datum för anslag: 2012-11-28

§ 209

Motion 2012:2 av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och trafikverksamhet

LS 1202-0282

Landstingsrådsberedningens skrivelse den 10 oktober 2012 med yttranden från hälso- och sjukvårdsnämnden respektive trafiknämnden den 19 juni och stf förvaltningschefens tjänsteutlåtande den 11 juli 2012.

V-ledamotens skrivelse den 13 november 2012 med förslag att landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta *att* bifalla motionen (bilaga).

S-ledamöternas skrivelse den 8 november 2012 (bilaga).

Följande yrkanden framfördes

dels bifall till landstingsrådsberedningens förslag
dels bifall till V-ledamotens förslag.

Ordföranden ställde propositioner om bifall till dessa yrkanden och fann att styrelsen antagit landstingsrådsberedningens förslag.

Landstingsstyrelsen beslutade således föreslå landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad enligt landstingsrådsberedningens förslag.

V-ledamoten anförde *reservation* mot landstingsstyrelsens beslut till förmån för sitt förslag.

S-ledamöterna lät som *särskilt uttalande* anteckna vad de anfört i sin skrivelse.

Vid protokollet

Anna-Britt Weiss

Exp till:
Landstingsfullmäktige
Hälso- och sjukvårdsnämnden
Trafiknämnden

Motion 2012:2 av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och trafikverksamhet

Vänsterpartiet föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

att bifalla motionen.

Motionen aktualiserar den mycket angelägna frågan om den bristande insyn och kontroll som följer av att allt fler av de offentligt finansierade verksamheterna bedrivs av privata aktörer. Framförallt lyfter motionen det problem som uppstår då tidigare landstingsägda verksamheter byter ägare mot en för landstinget okänd försäljningssumma. Det finns idag ett kunskapsunderskott inom landstinget som riskerar att leda till att verksamheter avyttras till underpris, vilket Serafen-skandalen är ett tydligt exempel på.

Motionens förslag avfärdas med hänvisning till juridiska risker och administrativt merarbete. Det sistnämnda kan knappast vara ett tungt vägande skäl och det förstnämnda går sannolikt att hantera om den politiska viljan finns. Till exempel skulle uppgifter om köpeskillingar och annan information kunna inhämtas på frivillig basis i väntan på en lagändring. Att efterfråga uppgifter om vidareförsäljningar strider knappast mot bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagarna så länge informationsspridningen begränsas till landstingsstyrelsens förvaltning eller motsvarande.

Utöver köpeskillingen vid vidareförsäljningar finns även ett intresse för landstinget att få insyn i den löpande ekonomin hos de entreprenörer som bedriver vård- och trafikverksamhet på uppdrag av landstinget. Kortsiktigt kan upphandlingar leda till minskade kostnader, som en följd av att anbudsgivare lägger underbud för att etablera sig på marknaden. Långsiktigt riskerar kostnaderna för upphandlad trafik och sjukvård däremot att öka. På grund av bristande insyn i entreprenörernas ekonomiska situation kan landstinget inte förutse hur kostnadsutvecklingen ser ut inför framtida upphandlingar, eller ges någon förvarning i de fall då verksamheter går med kraftiga underskott. Det finns därför anledning att ta fasta på motionens förslag och öka insynen i entreprenörernas ekonomiska situation.

2012-11-13

LS 1202-0282

Landstingsstyrelsen, ärende 6

Motion av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och trafikverksamhet

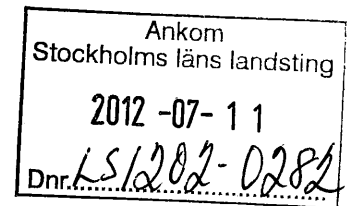
Socialdemokraterna stöder motionens andemening om att det vore positivt med en för landstinget ökad rätt till information beträffande olika uppgifter vid ägarbyten hos de företag som arbetar på direkt uppdrag åt landstinget. Skarpa och förpliktigande krav på detta kan emellertid, som förvaltningen redogjort för, inte ställas med mindre än en annan lagstiftning än den nuvarande införs. Därför är motionens förslag en nationell politisk fråga som fordrar beslut i riksdagen.

Landstingsstyrelsens förvaltning

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2012-07-11

LS 1202-0282

Landstingsstyrelsen

Yttrande över motion 2012:2 av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och trafikverksamhet**Ärendebeskrivning**

Motionärerna föreslår att landstingsfullmäktige ska besluta att uppdra till landstingsstyrelsen att se över hur landstinget kan beredas större insyn när icke landstingsdriven vård- och trafikverksamhet byter ägare.

Beslutsunderlag

Stf förvaltningschefens tjänsteutlåtande den 11 juli 2012

Motion 2012:2

Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 19 juni 2012

Trafiknämndens protokollsutdrag den 19 juni 2012

V-ledamöternas förslag till beslut den 19 juni 2012

Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 25 maj 2012

Trafiknämndens förvaltnings tjänsteutlåtande den 29 maj 2012

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

*att anse motionen besvarad.***Förvaltningens förslag och motivering**

Motionärerna framför i motionen att landstinget måste sträva efter att försäljningen av landstingsdriven verksamhet sker till marknadsmässiga priser. Landstinget bör därför informeras när sjukhus, vårdcentraler eller trafikbolag byter ägare, så att landstinget och dess förtroendevalda har en uppfattning om vad verksamheterna är värda på marknaden.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen anger i sitt yttrande att kravet på redovisning av ägarbyte redan är tillgodosett i dagens avtal. Ett avtalsvillkor med krav på redovisning av försäljningssummor vid framtida försäljningar är sannolikt inte motiverat, främst beroende på de juridiska riskerna.

Trafiknämndens förvaltning anger i sitt yttrande att de förtroendevalda kan ställa krav på driftavtal och få löpande information om pågående upphandlingar och den efterföljande förvaltningen av driftavtal. De förtroendevalda har även möjlighet att ge generella direktiv om avtalsregleringar i vissa typer av driftavtal. De enda begränsningar som finns är att krav som ställs i upphandlingar/upphandlade avtal måste vara proportionerliga samt att bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen följs.

Med hänvisning till de yttranden som hälso- och sjukvårdsförvaltningen och trafiknämndens förvaltning har lämnat anser förvaltningen att motionen ska anses besvarad.

Anne Rundquist
Stf förvaltningschef

Vänsterpartiet

Stockholms läns landsting
2012-02-14

Ankom Stockholms läns landsting
2012 -02- 14
Dnr. L 5/2012-00112

Rotel I

2012:2

Motion av Håkan Jörnehed (V) m.fl. om ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och trafikverksamhet

Både sjukvård och trafikverksamhet finns idag på en konkurrensutsatt marknad. På denna marknad säljs nu delar av vår välfärd som vilken vara som helst. Om denna utveckling har det rått minst sagt olika politiska åsikter och Vänsterpartiet har tagit tydligt avstånd från en ökad privatisering av välfärden. Det har även rått delade meningar om vilken prisnivå ska vara då landstinget, SLL, säljer exempelvis vårdverksamheter. Vid avyttring av landstingsdriven verksamhet måste landstinget vinnlägga sig om att försäljningen sker till marknadsmässiga priser. För att säkerställa detta bör landstinget skaffa sig en bättre insyn i hur vårdverksamhet värderas på den privata marknaden.

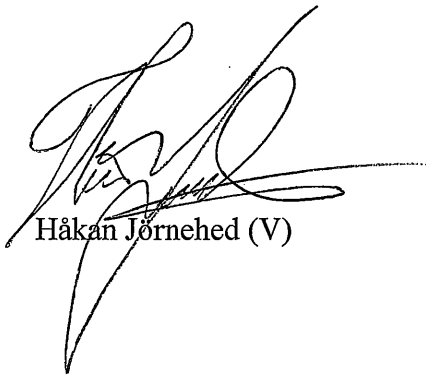
SLL, som är den stora uppdragsgivaren och har det yttersta ansvaret för sjukvård och trafik i länet, bör informeras när sjukhus, vårdcentraler eller trafikföretag byter ägare, så att SLL och de förtroendevalda har en uppfattning om vad dessa verksamheter är värda på "marknaden". Ett sådant redovisningskrav bör skrivas in i alla avtal som SLL sluter med utförare och producenter. För att inga affärshemligheter ska röjas kan uppgifterna sekretessbeläggas.

Bristen på insyn vid försäljningar/ägarbyten skapar problem i form av kunskapsunderskott för SLL. Ett högaktuellt exempel är vidareförsäljningen av Serafens vårdcentral 2007. De läkare som fick köpa vårdcentralen av landstinget för den låga summan 694 500 kronor, sålde vidare till Capio för minst 20 miljoner. Den exakta prissumman visade sig dock vara väldigt svår att få fram och ingen av landstingets högsta tjänstemän hade den informationen.

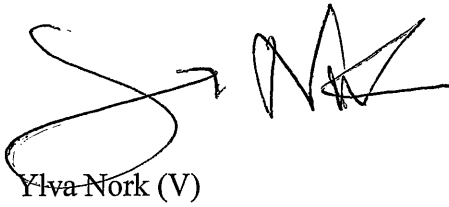
För att verifiera prissumman i exemplet ovan var vi tvungna att ta hjälp av både "Lisbeth Salander" och "Sherlock Holmes". Vi menar att det är orimligt att man som folkvald företrädare måste använda sig av sådan hög efterforskningskompetens för att få kännedom om prissumman. Att känna till hur vår välfärd värderas på "marknaden" är viktig kunskap både för landstinget, men även för politiken och ytterst för demokratin.

Vänsterpartiet föreslår fullmäktige besluta

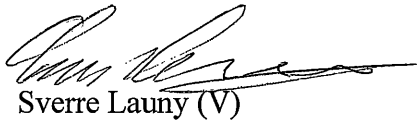
att uppdra åt landstingsstyrelsen att se över hur landstinget kan beredas större insyn när icke landstingsdriven vård- och trafikverksamhet byter ägare.

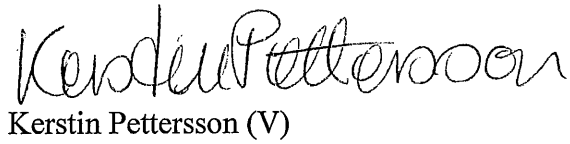
Håkan Jörnehed (V)

Ylva Nork (V)

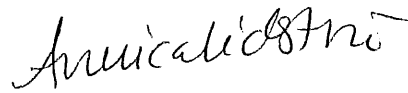
Sverre Launy (V)

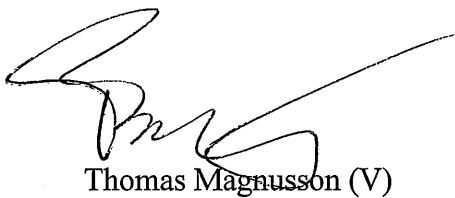
Kerstin Pettersson (V)

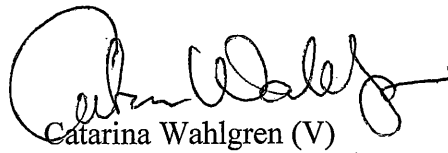
Bekir Uzunel (V)

Annica Lidström (V)

Thomas Magnusson (V)

Catarina Wahlgren (V)

PROTOKOLLSUTDRAG

7/2012

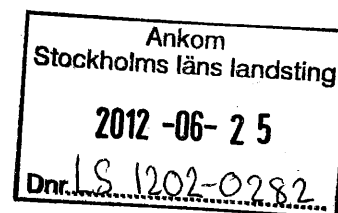
§ 21

SAMMANTRÄDESDAG

2012-06-19

Justerat Filipa Reinfeldt (M)
 Dag Larsson (S)

Anslagsdatum 2012-06-19

Rote I

**§ 21 Yttrande över motion 2012:2 av Håkan Jörnehed m.fl. (V)
om ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och
trafikverksamhet**
HSN 1202-0243

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att Hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och trafikverksamhet.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande, 2012-05-25
Motion 2012:2 av Håkan Jörnehed m.fl. (V)

Yrkanden

1 Ordförandens (M) förslag för M-, FP- och C-ledamöterna om bifall till förvaltningens förslag.

2 Birgitta Sevefjords (V) förslag om bifall till motionen.

Propositionsordning

Inför beslut ställer ordföranden proposition på yrkandena. Hälso- och sjukvårdsnämnden **beslutar** i enlighet med ordförandens förslag.

Beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden **beslutar**

att till Landstingsstyrelsen överlämna förvaltningens förslag

att omedelbart justera beslutet.

SAMMANTRÄDESDAG
2012-06-19

7/2012
§ 21

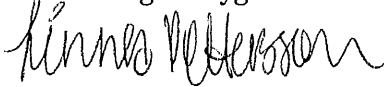
Reservation

Birgitta Sevefjord (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för sitt egna förslag.

Vid protokollet

Linnea Pettersson

Rätt utdraget intygas

Linnea Pettersson

Expedieras till:

V-kansliet

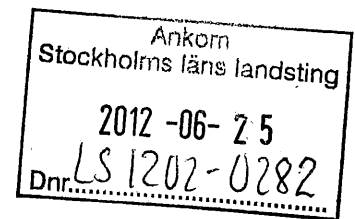
Akten

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2012-05-25

HSN 1202-0243

Handläggare:
Peter Ölund

Yttrande över motion 2012:2 av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och trafikverksamhet

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att Hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och trafikverksamhet. I motionen föreslår Håkan Jörnehed m.fl. (V) Landstingsfullmäktige att uppdra åt Landstingsstyrelsen att se över hur landstinget kan beredas större insyn när icke landstingsdriven vård- och trafikverksamhet byter ägare.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande, 2012-05-25
Motion 2012:2 av Håkan Jörnehed m.fl. (V)

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till Landstingsstyrelsen överlämna förvaltningens förslag

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget

Utgångspunkten för motionen - att vara aktsam med de gemensamma resurser som till största delen skjuts till av skattebetalarna - är helt i samklang med kommunallagen som inte medger att landstinget genom gåva överför medel på ett sätt som inte ingår i landstingets uppdrag. En försäljning av en landstingsverksamhet till en extern aktör till ett för lågt pris skulle kunna utgöra en sådan otillåten gåva.

Det som motionen syftar till - att eventuella försäljningar genomförs på ett korrekt sätt - är en fråga för Landstingsstyrelsen i och med att det är den och dess produktionsutskott som ansvarar för frågor om försäljning av landstingsägda verksamheter. Motionen berör dock Hälso- och sjukvårdsnämnden genom att krav ställs på skrivningar i de avtal som beställaren har med externa producenter av hälso- och sjukvård.

Motionen innehåller dels en att-sats, dels ett förslag som framförs i löpande text. Att-satsen innebär att Landstingsfullmäktige ska ge Landstingsstyrelsen i uppdrag att "se över hur landstinget kan beredas större insyn när icke landstingsdriven vård- och trafikverksamhet byter ägare". Hur denna större insyn konkret ska åstadkommas framgår i den löpande texten där motionen föreslår att landstinget "bör informeras när sjukhus, vårdcentraler eller trafikföretag byter ägare...". Denna information förutsätts medföra att de förtroendevalda därmed "har en uppfattning om vad dessa verksamheter är värda på 'marknaden'." Vidare sägs att "ett sådant redovisningskrav bör skrivas in i alla avtal som SLL skriver med utförare och producenter." Detta kan rimligen tolkas som att motionärerna vill att det i avtalen ska skrivas in ett krav om att redovisa köpeskillning vid framtida överlåtelser av verksamheter som har avtal med Stockholms läns landsting (SLL).

Det kan vara lämpligt att dela upp detta krav i två delar, dels kravet på information om att ägarbytet äger rum eller planeras, del kravet på information om köpeskillning (uppfattning om marknadsvärdet). När det gäller information om ägarbyte i sig så innehåller avtalen redan idag en standardskrivning:

"Väsentliga förändringar avseende ägarförhållandena hos Vårdgivaren eller hos Vårdgivarens eventuella moderföretag, ska utan dröjsmål skriftligen anmälas till Beställaren. På begäran av Beställaren ska Vårdgivaren lämna ytterligare information om de nya ägarförhållandena och om Vårdgivarens framtida möjligheter att uppfylla Avtalet. Beställaren ska därefter pröva om Avtalet ska fortsätta att gälla eller om Avtalet ska sägas upp..." (Avtalsmall 2012).

När det förslaget att i avtalen skriva in ett krav på redovisning av köpeskillning vid framtida försäljningar bör enligt förvaltningens mening nyttan med ett sådant krav vägas mot såväl juridiska risker som administrativt merarbete. Nyttan med skrivningen är huvudsakligen en fråga för Landstingsstyrelsen att bedöma i dess egenskap av ägare.

Vad gäller riskerna med en sådan skrivning är det viktigt att erinra om att de avtal som beställaren tecknar med externa producenter av hälso- och sjukvård tillkommer genom upphandling, antingen i enlighet med Lagen om valfrihetssystem (LOV) eller Lagen om offentlig upphandling (LOU). Vid upphandling enligt någon av dessa lagar är den upphandlande myndigheten skyldig att iaktta de gemenskapsrättsliga principerna. Ett krav om att i upphandlingar föra in ett kontaktsvillkor innebärande att framtida försäljningar av hela eller delar av anbudsgivarens verksamhet ska redovisas till SLL inklusive försäljningssummor, skulle sannolikt angripas

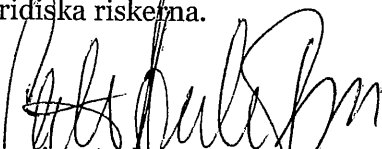
TJÄNSTEUTLÅTANDE
2012-05-25

HSN 1202-0243

såsom stridande mot kravet på proportionalitet. Vidare kan det hävdas att kravet inte har tillräckligt tydlig koppling till upphandlingens föremål, nämligen den upphandlade tjänsten.

Till de juridiska riskerna kommer ett icke försumbart administrativt merarbete för att kräva in olika typer av dokument som beställaren i nuläget inte rutinmässigt hanterar.

Kravet på redovisning av ägarbyte i sig är redan tillgodosett i dagens avtal. Ett avtalsvillkor med krav på redovisning av försäljningssummor vid framtida försäljningar är sannolikt inte motiverat, främst beroende på de juridiska riskerna.

Catarina Andersson Forsman
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Henrik Gaunitz
Avdelningschef

Datum för justering: 2012-06-19

Christer G Wennerholm
Erika Ullberg

§ 99

**Yttrande över motion 2012:2 om ökad insyn vid försäljning av privatdriven
vård- och trafikverksamhet**
(TN 1203-0051)

I ärendet förelåg skrivelse 2012-05-29 från förvaltningschefen.

I ärendet yttrade sig Gunilla Roxby Cromvall (V).

YRKANDEN

- 1) bifall till förvaltningschefens förslag till beslut
- 2) bifall till V-ledamotens förslag till beslut, bilaga 1.

Ordföranden ställde proposition om yrkandena och fann att trafiknämnden bifallit förvaltningschefens förslag till beslut.

BESLUT

Trafiknämnden beslöt

att översända förvaltningschefens förslag till yttrande till Landstingsstyrelsens förvaltning, samt

att förklara paragrafen omedelbart justerad

RESERVATION

V-ledamoten reserverade sig mot beslutet.

Vid protokollet

Sara Catoni

Utdragsbestyrkande
Ingela Svanberg Ohlsson

Förslag till beslut

Trafiknämnden föreslås besluta

att föreslå landstingsfullmäktige att bifalla motionen, samt

att avge yttrande i enlighet med denna skrivelse.

VÄNSTERPARTIET

FÖRSLAG TILL BESLUT

2012-06-19

Ärende nr 14 (TN 1203-0051)

Yttrande över motion 2012:2 om ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och trafikverksamhet

Håkan Jörnehed (V) m.fl. aktualiserar den mycket angelägna frågan om den bristande insyn och kontroll som följer av att allt fler av de offentligt finansierade verksamheterna bedrivs av privata aktörer. Såsom anges i förslaget till yttrande över motionen är all trafik upphandlad sedan lång tid tillbaka och trafikverksamheten har delvis andra förutsättningar än vårdverksamheten. Vi ser dock att de frågeställningar som aktualiseras av motionsställaren ändå har bäring på delar av trafikverksamheten.

Systemet med upphandlad trafik har sannolikt hittills resulterat i minskade kostnader. Däremot finns anledning att känna oro inför hur kostnadsutvecklingen för den upphandlade trafiken utvecklas på lite längre sikt. Initialt är många trafikentreprenörer beredda att bedriva verksamheten med små marginaler. I praktiken innebär det att de lägger underbud för att etablera sig på marknaden. Däremot är ingen entreprenör intresserad av att bedriva trafikverksamhet utan vinst på längre sikt.

Långsiktigt riskerar kostnaderna för den upphandlade trafiken därför att öka kraftigt. På grund av bristande insyn i entreprenörernas ekonomiska situation kan SL inte förutse denna utveckling eller ges någon förvarning i de fall trafikeringen hotas på grund av att entreprenören gör underskott på verksamheten. Vi har redan sett exempel på hur trafikbolagens dåliga ekonomi, och i extremfallet konkurs, kan leda till trafikchaos. Ett exempel är Öresundstågstrafiken som under förra året riskerade att ställas in på grund av DSB Firsts dåliga ekonomi och konkurshot.

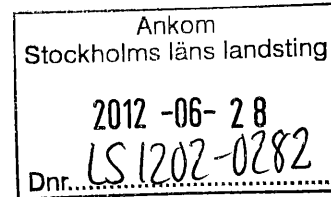
Tack och lov har vi ännu inte kunnat se något liknande exempel i Stockholm. Om detta skulle drabba exempelvis Stockholms tunnelbana skulle det innebära katastrof för länets invånare. Det finns därför anledning att ta fasta på motionärens förslag och öka insynen i trafikentreprenörernas ekonomiska situation.

Trafiknämnden

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum
2012-05-29Identitet
TN 1203-0051

Handläggare:
Sara Catoni
08-686 1937

Rotel I

Yttrande över motion 2012:2 om ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och trafikverksamhet

Ärendet och dess beredning

Bakgrund

Trafiknämnden har från Finansroteln mottagit remiss (dnr LS 1202-0282) enligt vilken Trafiknämnden ska yttra sig över rubricerade motion daterad 2012-02-14, bilaga 1.¹

Motionen kan kort sammanfattas som följer. Motionären har invändningar mot privatiseringen av samhällsnyttiga tjänster inom vård- och trafikverksamhet. Motionären framhåller att om sådana privatiseringar ändå sker skall verksamheterna säljas till marknadsmässiga priser. Vidare argumenteras för att landstinget/de förtroendevalda bör få kännedom om när sjukhus, vårdcentraler eller trafikföretag byter ägare, inklusive verksamheternas marknadsvärde. Motionärens förslag är att detta skall åstadkommas genom att redovisningskrav skrivs in i landstingets driftavtal kopplade till dessa marknader. Såvitt får förstås vill man, utöver särskild information när ägandet till verksamhet övergår från offentlig till privat sektor även erhålla information vid eventuella efterföljande vidareförsäljning(ar) av sådan verksamhet. Det är oklart i hur många försäljningsled som man vill kunna följa upp bedömningar av marknadsvärdet som görs vid ägarbyten kopplade till den aktuella typen av verksamheter.

Motionärens sammanfattande budskap är att man bör se över hur landstinget kan ges större insyn när icke landstingsdriven vård- och trafikverksamhet byter ägare.

Då Trafiknämnden ansvarar för hur länet försörjs med persontrafiktjänster men inte vårdverksamhet kommer detta yttrande inte att beröra den senare sektorn. Kommentarererna är dock i viss mån av generell karaktär.

I det följande förutsätts att motionären med "icke landstingsdriven trafikverksamhet" avser verksamhet som likväl är skattefinansierad (via upphandlade driftavtal), dvs. att man inte syftar på byten av ägare till privata trafikföretag som bedriver icke landstingsdriven verksamhet på rent kommersiella grunder. Det senare är en marknad som den nya lagen om kollektivtrafik har öppnat upp för. Avregleringen har skett i syfte att underlätta skapandet av privata initiativ, inklusive innovationer och bättre

¹ Dnr TN 1203-0051

konkurrens på marknaden, vilket förväntas öka kollektivtrafikens marknadsandel, gynna länet och skattebetalarna.

Nuläget

Såvitt gäller Trafiknämndens ansvar för kollektivtrafiken inom länet kan inledningsvis noteras att det inte finns någon egenregiverksamhet som kan privatiseras t.ex. genom avknoppning eller på annat sätt. Trafikdriften utförs sedan 90-talet av upphandlade privata bolag.

Marknadsvärdet på den skattefinansierade verksamhet som trafikföretag från tid till annan får ansvar för att utföra på uppdrag av landstinget via AB Storstockholms Lokaltrafik ("SL"), framkommer vid anbudslämningen i själva upphandlingarna. För att bedöma om anbudspriserna är skäliga utför tjänstemännen på SL normalt s.k. skuggkalkyler vilka innebär att landstinget via SL får en insikt i leverantörens kostnadsmassa och vinstmarginaler i den aktuella upphandlingen. Denna kunskap kan man sedan exempelvis ha som underlag i förhandlingar med anbudsgivarna/de potentiella leverantörerna. Jfr att i de fall där anbudspriserna framstår som för höga har SL goda möjligheter att med ledning i sina skuggkalkyler förhandla ner priserna. Det är också så SL brukar agera.

Skuggkalkylerna utförs normalt redan innan anbudslämning och det är SL:s erfarenhet att dessa kalkyler i normalfallet brukar visa sig stämma väl överens med de anbudspriser som lämnas. Vinstmarginalerna på den aktuella marknaden är för övrigt normalt sett låga snarare än höga. Det som kan upplevas som ett problem är därför i normalfallet t.ex. inte att det offentliga/landstinget betalar ett för högt pris för de tjänster som upphandlas utan förekomsten av underbud (som kan påverka kvalitén på de upphandlade tjänsterna negativt och även snedvrider konkurrensen på den aktuella marknaden på ett sätt som i förlängningen påverkar skattebetalarna negativt).

Anbudspriserna redovisas normalt för SL:s styrelse och Trafiknämnden inför tilldelningsbeslut i upphandlingarna, dvs. transparensen avseende marknadsvärdet på den upphandlade verksamheten är total.

Det är inte helt tydligt vad motionären avser med försäljning av privatdriven trafikverksamhet. Den kan dock uppmärksammas att när en sittande leverantör (ett privat trafikföretag) förlorar en trafikupphandling till ett annat privat trafikföretag så sker det inte någon egentlig försäljning av verksamheten till den konkurrent som vunnit upphandlingen. Den förlorande leverantören blir av med sitt avtal med landstinget (det upphör att gälla) och den vinnande leverantören får ett eget trafikavtal (som är mer eller mindre annorlunda än det tidigare avtalet). När landstinget får en ny avtalspart avseende viss trafikverksamhet så överförs/överlåts alltså inte kontraktet mellan förlorande och vinnande leverantör. Med andra ord så "säljer" förloraren inte heller driftavtalet till vinnaren. Den verksamhet som utförts av förloraren i enlighet med det upphörande driftavtalet övergår dock till vinnaren på ett sådant sätt att fråga är om verksamhetsövergång enligt 6§ lagen (1982:80) om anställningsskydd. Detta är som utgångspunkt inte något som förloraren får betalt för. Däremot kan det enligt SL:s erfarenhet förekomma vissa särskilda överenskomelser mellan det förlorande och vinnande trafikföretaget avseende försäljning av sådan egendom som använts i verksamheten och som förloraren äger men inte längre har

användning för. Det kan t.ex. handla om försäljning av handverktyg eller fordon. Förhandlingsläget mellan vinnaren och förloraren (som i princip har rätt att sälja sin egendom till vem som helst och kanske dessutom har avsättning för egendomen på annat håll inom ramen för företagets övriga verksamhet) avgör till vilket värde som egendom säljs. Jfr t.ex. under, över eller till det generella marknadsvärdet för egendomen. I många fall utgör såvitt SL känner till det bokförda restvärdet en utgångspunkt för förhandlingarna. Det finns i vilket fall inga tecken på att förekomsten av sådana förhandlingar/överenskommelser mellan de privata aktörerna på ett märkbart sätt höjer det pris som landstinget måste betala för driftavtalet. Det är därför oklart varför landstinget skulle tjäna på att ha insyn i vilka värden som är aktuella vid den här typen av försäljning (jfr vad marknadsvärdet för egendomen *de facto* är i det enskilda fallet).

Kanske avser motionären såvitt gäller trafikverksamhet inom länet "ägarbyten"/försäljning i andra situationer än ovanstående. Det är naturligtvis möjligt att en sittande leverantör till landstinget säljs från ett bolag till ett annat och/eller att fall uppkommer där enbart själva driftavtalet med landstinget överläts från en part till en annan. Båda fallen hör dock till ovanligheterna och förutsätter enligt nuvarande avtalspraxis alltid SL:s/landstingets samtycke i någon mån (jfr t.ex. hur förändringar i fråga om borgensåtaganden och partsbyte får ske). För det fall sådana situationer ändå aktualiseras framöver så kan man ifrågasätta vilken glädje som landstinget skulle ha av att få kunskap om försäljningssumman (alldeles oavsett om det säljande/överlåtande bolaget gör en vinst som landstinget inte förutsåg i samband med upphandlingen av driftavtalet). I normalfallet vore det ju t.ex. inte skäligt att landstinget fick en del av den vinsten såvida nu inte landstinget faktiskt aktivt bidragit till att den skapats. Det viktiga är därför snarare hur landstinget hanterar själva upphandlingen (att priset för tjänsterna är skäliga) och att driftavtalet följs upp på ett korrekt sätt. Det är inte desto mindre möjligt att införa någon typ av redovisningskrav i driftavtalet med den upphandlade leverantören som kan tillämpas om leverantören säljs eller överlåter driftavtalet. Kraven måste dock vara proportionerliga och kunna accepteras av marknaden vilket sin tur troligtvis beror på om konkurrensen på marknaden fungerar eller ej.

Om de förtroendevalda vill påverka upphandlingsstrategierna/innehållet i trafikavtalen (generellt eller specifikt), få viss information under pågående trafikupphandling eller om gällande trafikavtal, kan det redan idag ske via generella ägardirektiv eller instruktioner till förvaltningen i enskilda fall.

Avslutningsvis kan vad gäller fastställande av just en verksamhets marknadsvärde, framhållas att vid avknoppning eller andra typer av privatiseringar så framkommer marknadsvärdet, i de fall där privatiseringen konkurrensutsätts, av det pris som marknaden erbjuder. Om det inte sker någon konkurrensutsättning kan värdet istället bedömas av experter på företags-/verksamhetsvärderingar.²

² Jfr t.ex. de slutsatser som kan dras av Regeringsrättens dom i mål 2810-09, se Regeringsrättens årsbok RÅ 2010 ref. 100.

Inom just Stockholms läns landsting framgår de värderingsprinciper som ska tillämpas vid verksamhetsöverlåtelser (från det allmänna till det privata) av ett särskilt dokument som en av de ledande revisionsbyråerna tog fram på Utvecklingskansliets uppdrag år 2007. Vid ägarbyten på den privata marknaden (t.ex. om ett trafikföretag säljs av en aktör till en annan) utgår man regelmässigt från i princip samma värderingsprinciper.

Slutsatser

För det fall landstingets förtroendevalda upplever att insynen i skattefinansierad privatdriven trafikverksamhet är för liten så kan de redan idag ställa krav på innehållet i driftavtal, få löpande information om pågående upphandlingar och den efterföljande förvaltningen av driftavtal. Dylika krav kan t.ex. ställas i samband med att anskaffningsbesluten för de enskilda upphandlingarna tas. De förtroendevalda har härutöver också redan möjlighet att ge generella direktiv om avtalsregleringar i vissa typer av driftavtal. De enda begränsningarna som finns är att krav som ställs i upphandlingar/upphandlade avtal måste vara proportionerliga och att reglerna i offentlighets- och sekretesslagen alltid måste respekteras.

Såvitt gäller utredningar avseende en verksamhets marknadsvärde finns det vidare som framgått ovan redan av landstinget fastställda principer som ska tillämpas vid försäljning av verksamheter som landstinget äger. Principerna överensstämmer med dem som tillämpas vid försäljning mellan två privata bolag.

Mot ovanstående bakgrund kan vi inte se någon anledning att se över hur landstinget kan beredas större insyn i skattefinansierad trafikverksamhet som utförs i privat regi, inklusive försäljningssummor vid försäljning mellan två privata bolag.

Förslag till beslut

Trafiknämnden föreslås besluta

att översända förvaltningschefens förslag till yttrande till Landstingsstyrelsens förvaltning, samt

att förklara paragrafen omedelbart justerad

Anders Lindström
Förvaltningschef

Sara Catoni
Chefsjurist

Bilaga

Motion 2012:2 av Håkan Jörnehed (V) m fl om ökad insyn vid försäljning av privatdriven vård- och trafikverksamhet